

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

МИШЉЕЊЕ

по Захтјеву Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине на Приједлог Анализе тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне мобилне мреже, veleпродајни ниво, а вези са дефинисањем релевантног тржишта и процјеном значајне тржишне снаге оператора на релевантном veleпродајном тржишту

Сарајево
јануар, 2017. године

Број: 01-26-7-032-2/16
Сарајево, 24.01.2017. године

На основу члана 25. став (1) тачка ф) Закона о конкуренцији ("Службени гласник БиХ", бр. 48/05, 76/07 и 80/09), а по Захтјеву Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине, Мехмеда Спахе 1, 71 000 Сарајево, запримљеном дана 22.12.2016. године под бројем: 01-26-7-032-1/16, Конкуренијски савјет Босне и Херцеговина, на 138. (стотридесетосмој) сједници одржаној дана 24.01.2017. године, донио је

МИШЉЕЊЕ

Конкуренијски савјет Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Конкуренијски савјет) је дана 22.12.2016. године под бројем: 01-26-7-032-1/16 запримио Захтјев Регулаторне агенције за комуникације Босне и Херцеговине, Мехмеда Спахе 1, 71 000 Сарајево (у даљем тексту: Регулаторна агенција за комуникације или Подносилац захтјева) којим се тражи мишљење на Приједлог Анализе тржишта завршавања (терминације) позива у индивидуалне мобилне мреже, veleprodajни ниво (у даљем тексту: Приједлог Анализе), а у вези са дефинисањем релевантног тржишта и процјеном значајне тржишне снаге оператора на релевантном veleprodajном тржишту.

Регулаторна агенција за комуникације у Захтјеву је навела да обавјештава Конкуренијски савјет да су јавне консултације на Приједлог Анализе отворене до 20.01.2017. године и да у складу са потписаним Споразумом о сарадњи на подручју конкуренције на тржишту телекомуникацијских услуга и чланом 3. Правила 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникација ("Службени гласник БиХ", бр. 85/11) тражи мишљење у вези са дефинисањем релевантног тржишта и процјеном значајне тржишне снаге оператора на релевантном veleprodajном тржишту.

Подносилац захтјева наводи да је Правилем 54/2011 о анализи тржишта електронских комуникација (у даљем тексту: Правило 54/2011) утврђена листа релевантних тржишта која су подложна предходној регулацији и за које се врши анализа, а према препоруци Европске комисије о релевантним тржиштима, Регулаторна агенција за комуникације је приступила провођењу другог круга анализе Тржишта позива који завршавају у индивидуалним мобилним мрежама (терминација позива), veleprodajни ниво (Тржиште 7/2007), за период 2012-2015. године.

Регулаторна агенција за комуникације је у Приједлогу Анализе дефинисала релевантно тржиште у димензији услуга и у географској димензији, те одредила операторе са значајном тржишном снагом (СМП) и прописала им регулаторне обавезе у складу са налазима проведене анализе и Правилем 54/2011.

Конкуренијски савјет је у складу са траженим мишљењем размотрио Приједлог Анализе у којем се у битном наводи следеће:

Регулаторна агенција за комуникације у циљу осигурања услова за развој конкуренције на тржишту електронских комуникација у Босни и Херцеговини, приступила је активностима на провођењу анализе тржишта водећи се смјерницама надлежних институција Европске уније у погледу анализе тржишта у области електронских комуникација, а у складу са Законом о комуникацијама БиХ ("Службени гласник БиХ", бр. 31/03, 75/06, 32/10 и 98/12) и Правилем 54/2011.

Основни циљ анализе тржишта је да се утврди постоји ли на одређеном релевантном тржишту ефективна конкуренција или на том тржишту постоји оператор или више оператора који имају значајну појединачну или заједничку значајну тржишну снагу, те ако се утврди да на тржишту постоје оператори са значајном тржишном снагом, утврђују им се регулаторне обавезе у складу са Правилем 54/2011.

Предмет анализе је тржиште позива који завршавају у индивидуалним мобилним мрежама (терминација позива) – велепродајни ниво, с тим да је Регулаторна агенција за комуникације први круг анализе тржишта терминације позива у индивидуалне мобилне мреже провела за период 2009-2012. године, тако да је предмет другог круга анализа тржишта терминације позива у индивидуалне мобилне мреже на велепродајном нивоу период од јануара 2013. до децембра 2015. године.

У процесу другог круга анализе наведеног тржишта, Регулаторна агенција за комуникације је извршила дефинисање релевантног тржишта. На основу података достављених од оператора извршена је процјена постојања оператора са значајном тржишном снагом, те су предложене мјере које је потребно наметнути проглашеним операторима са значајном тржишном снагом.

У Приједлогу Анализе дефинисана су три релевантна тржишта завршавања позива (терминација позива) у индивидуалним мобилним мрежама:

1. Тржиште терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу привредног субјекта БХ Телеком д.д. Сарајево, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео (велепродајно тржиште);
2. Тржиште терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу привредног субјекта ЈП Хрватске телекомуникације д.д. Мостар, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео (велепродајно тржиште);
3. Тржиште терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу привредног субјекта Телеком Српске а.д. Бања Лука, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео (велепродајно тржиште).

Саставним дијелом ових тржишта се сматрају позиви независно од тога да ли позив завршава у 2Г или 3Г мрежи, као и позиви који започињу и завршавају у властитој мобилној мрежи оператора.

Као географска димензија услуга, закључено је да је читава територија Босне и Херцеговине географско тржиште за утврђено релевантно тржиште.

Регулаторна агенција за комуникације, имајући у виду један од својих основних циљева, у смислу регулације тржишта електронских комуникација у БиХ, те осигурања и подстицања развоја тржишне конкуренције, у овом кругу анализе релевантног тржишта осврнула се на препреке које се јављају у том погледу, те означила потенцијалне препреке које би се могле појавити, у одсуству

регулације, на релевантном тржишту, као и на повезаном малопродајном тржишту.

На основу критерија потребних за процјену оператора са значајном тржишном снагом, Регулаторна агенција за комуникације утврдила да су три мобилна мрежна оператора оператори са значајном тржишном снагом на релевантном тржишту:

1. БХ Телеком д.д. Сарајево је оператор са значајном тржишном снагом на тржишту терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео (велепродајно тржиште);
2. Телекомуникације РС а.д. Бања Лука је оператор са значајном тржишном снагом на тржишту терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео (велепродајно тржиште);
3. ЈП Хрватске телекомуникације д.д. Мостар је оператор са значајном тржишном снагом на тржишту терминације позива у властиту јавну мобилну телефонску мрежу, независно од мреже у БиХ у којој је позив започео (велепродајно тржиште).

Конкурентијски савјет је након прегледа и анализе података из Приједлог Анализе, а у складу са траженим мишљењем, утврдио сљедеће:

Регулаторна агенција за комуникације у оквиру својих надлежности примјењује претходну регулацију и дјелује тамо гдје конкуренција није ефективна, како би се она развила. Код овакве регулације се за анализу тржишта морају узети у обзир постојеће чињенице, као и будући фактори развоја. У складу са тим се на тржишту процјењује будућа конкуренција и одређује да ли је недостатак ефективне конкуренције привремен или дугорочан. Оваква регулација има за циљ успостављање једнаких услова за све операторе на одређеном релевантном тржишту. У том смислу Регулаторна агенција за комуникације у складу са Правилем 54/2011 утврђује и проводи поступак анализе релевантних тржишта која су подложна претходној регулацији, као и поступак проглашења оператора са значајном тржишном снагом, како је то и учињено у Приједлогу Анализе.

Конкурентијски савјет у складу са одредбама Закона о конкуренцији има искључиву надлежност у одлучивању о постојању забрањеног конкурентијског дјеловања на тржишту Босне и Херцеговине. У оквиру својих надлежности Конкурентијски савјет у свим својим поступцима и то за сваки конкретан случај утврђује релевантно тржиште, а у случајевима утврђивања постојања доминантног положаја, утврђује и постојање привредних субјеката са значајном тржишном снагом.

Релевантно тржиште, у смислу члана 3. Закона о конкуренцији, те члана 2. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), чини тржиште одређених производа/услуга који су предмет обављања дјелатности привредних субјеката на одређеном географском тржишту. Релевантно тржиште се одређује посебно за сваки случај, у складу са ставом (2) члана 2. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта.

Према одредби члана 4. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у производном смислу обухваћа све производе и/или услуге које потрошачи и/или корисници сматрају међусобно замјењивим, под прихватљивим условима, имајући у виду нарочито њихове битне карактеристике, квалитет, уобичајену намјену, начин употребе, услове продаје и цијене.

Према одредби члана 5. Одлуке о утврђивању релевантног тржишта, релевантно тржиште у географском смислу обухваћа цјелокупну или дио територије Босне и Херцеговине на којој

привредни субјекти дјелује у продаји и/или куповини релевантног производа под једнаким или довољно уједначеним условима и који то тржиште битно разликују од услова тржишне конкуренције на сусједним географским тржиштима.

Доминантан положај на релевантном тржишту производа или услуга, у смислу члана 9. Закона о конкуренцији, те члана 2. став (1) Одлуке о дефинисању категорија доминантног положаја ("Службени гласник БиХ", бр. 18/06 и 34/10), има привредни субјект који се због своје тржишне снаге може понашати и дјеловати у значајној мјери независно о стварним или могућим конкурентима, купцима, потрошачима или добављачима, и на тај начин ограничавати или спречавати ефикасну конкуренцију.

Према одредби члана 3. став (1) Одлуке о дефинисању категорија доминантног положаја привредни субјект на релевантном тржишту производа и услуга нема доминантни положај ако нема значајну тржишну снагу. У ставу (2) истог члана наводи се да привредни субјект има значајну тржишну снагу на релевантном тржишту у односу на стварне или потенцијалне конкуренте, а нарочито с обзиром на сљедеће критерије: а) тржишно учешће (обим продаје и куповине на релевантном тржишту производа или услуга; финансијска снага или производни капацитети); б) структуре релевантног тржишта и економски однос са конкурентима; ц) способност задржавања цијена изнад нивоа конкурентности (ограничава производњу и квалитет) д) приступ изворима набавке (сировинама) или каналима дистрибуције; е) нивои вертикалне интеграције релевантног тржишта; ф) економски регулатори, инвестицијске баријере уласка /изласка потенцијалних привредних субјеката на релевантно тржиште; г) технолошке предности, патенти, интелектуална и индустријска власничка права и слична права.

Конкурентијски савјет сматра да дио Приједлога Анализе за који је тражено мишљење, а који се односи на дефинисање релевантног тржишта и процјену значајне тржишне снаге оператора на релевантном велепродајном тржишту, није у супротности са Законом о конкуренцији и подзаконским прописима који су на основу њега донесени. Без обзира на наведено, Конкурентијски савјет је у обавези да у својим поступцима у сваком конкретном случају одреди релевантно тржиште, као и привредне субјекте са значајном тржишном снагом, који као такви могу имати доминантан положај на релевантном тржишту, а све у складу са одредбама Закона о конкуренцији и подзаконским прописима који су на основу њега донесени.

Предсједница

Мр Аријана Регода-Дражић